Zichtbaar en betrokken

Een visie op communicatie en participatie van de gemeenteraad Opmeer

Registratienummer	24.0008739

Communicatievisie 2024 gemeenteraad Opmeer

Definitief

Versie	Status	Sector	Afdeling	Auteur	Paraaf
1	Definitief		Griffie	N. Van Dam L. Gijben	

Vastgesteld door	Datum		Gecontroleerd
B&W	n.v.t.		
Gemeenteraad	11 juli 2024		

Inhoudsopgave

Zichtbaar en betrokken 1
Een visie op communicatie en participatie van de gemeenteraad Opmeer 1
Communicatievisie 2024 2
gemeenteraad Opmeer 2
Inhoudsopgave 3
Inleiding 4
Communicatie 5
Raadscommunicatie 5
Voorbeelden van externe communicatie 5
Doelgroep(en) 6
Communicatiemiddelen 6
Digitale communicatie 6
Website gemeenteraad 7
Schriftelijke communicatie 8
Doelstellingen 8
Participatie 9
Participatieladder 9
Visie op participatie 11
Conclusie 12
Aanbevelingen 12

Inleiding

Voor u ligt de communicatievisie van de gemeenteraad Opmeer. In de Toekomstvisie Opmeer 2030[1] heeft de gemeenteraad vastgelegd dat er een behoefte is om de relatie met inwoners te verbeteren en de participatie van inwoners bij de gemeente naar een hoger niveau te tillen. Ook moeten inwoners actiever worden betrokken bij de besluitvorming. Om uiteindelijk deze opgaven uit de Toekomstvisie te behalen, zal ook de gemeenteraad aan de slag moeten met communicatie en participatie.

Communicatie hangt nauw samen met participatie. Communicatie is vaak de eerste stap om participatie van inwoners te stimuleren. Meer inzetten op communicatie kan een positief effect hebben op participatie. De gemeenteraad van Opmeer heeft via het griffieplan 2023-2024 de opdracht gegeven voor het onderzoeken van communicatie en het eventueel opstellen van een communicatie- en participatieplan. In het presidium van 14 maart is besloten dat doormiddel van een enquête en fractiebezoeken de wensen en bedenkingen van de gemeenteraad in kaart worden gebracht. Naast de enquête en de fractiebezoeken zijn er gesprekken gevoerd met de voorzitter van de raad, de (ambtelijke) opgavetafel Een Bereikbaar Bestuur en de coördinator communicatie.

Op basis van de enquêteresultaten en de fractiebezoeken is dit visiedocument opgesteld. Dit visiedocument beschrijft hoe de gemeenteraad aankijkt tegen externe communicatie en participatie. Met het vaststellen van dit visiedocument spreekt de gemeenteraad zijn visie uit over de externe raadscommunicatie en participatie. Daarnaast worden op basis van de uitkomsten van het onderzoek een aantal aanbevelingen gedaan om uitvoering te geven aan deze visie.

Het visiedocument is als volgt ingedeeld: in hoofdstuk 1 wordt de externe communicatie beschreven. Hoofdstuk 2 gaat over de doelgroepen. In hoofdstuk 3 worden de verschillende communicatiemiddelen besproken die worden ingezet om de doelgroep(en) te bereiken. In hoofdstuk 4 worden de doelstellingen van de raadscommunicatie beschreven. Hoofdstuk 5 richt zich op participatie. Hier wordt uitgelegd hoe participatie wordt gedefinieerd en welke vormen van participatie er zijn. Het laatste hoofdstuk vat de belangrijkste punten van het visiedocument samen en worden aanbevelingen gedaan om werk te maken van deze visie.

[1] Toekomstvisie Opmeer 2030

Communicatie

Communicatie is een proces van informatie-uitwisseling. Om te spreken van communicatie moeten er minimaal vier essentiële elementen aanwezig zijn, namelijk:

- **Zender**: De bron van informatie.
- **Ontvanger**: De bestemming voor de informatie.
- **Boodschap**: De inhoud van de informatie.
- **Medium**: Het kanaal van de zender naar de ontvanger.

Raadscommunicatie

De communicatie door en vanuit de gemeenteraad wordt raadscommunicatie genoemd. Raadscommunicatie is politiek neutraal en daarmee te onderscheiden van communicatie vanuit politieke partijen, fracties en individuele raadsleden. Raadscommunicatie valt onder het takenpakket van de griffie.

Raadscommunicatie heeft dezelfde basis als 'gewone' communicatie: het zenden en ontvangen van een boodschap.

- *De zender van raadscommunicatie is de **gemeenteraad.***
- *De ontvangers van de boodschap(pen) van de gemeenteraad zijn **de inwoners**.*
- *De boodschap is een inhoudelijke mededeling die wordt verzonden van de zender naar de ontvanger.*

Raadscommunicatie kan doelen op interne en externe communicatie.

Interne communicatie

Interne communicatie bestaat uit alle vormen van informatie-uitwisseling voor en door medewerkers. Het gaat hierbij zowel om de formele en informele communicatie in de organisatie. Voorbeelden hiervan zijn communicatie tussen raad-college, raad-griffie, college-griffie.

Externe communicatie

Externe communicatie is communicatie van een organisatie met personen, groepen en organisaties buiten de eigen organisatie. Een voorbeeld is de communicatie tussen raad en inwoner.
Interne en externe communicatie zijn beiden van belang voor een goed functionerende gemeenteraad, maar ze dienen ook voor andere doeleinden. Dit visiedocument richt zich expliciet op de externe communicatie van raad naar inwoner.

Voorbeelden van externe communicatie

- **Openbare vergaderingen**: Raadsvergaderingen waar inwoners welkom zijn om deel te nemen, vragen te stellen en hun standpunten te delen over kwesties die de gemeenschap aangaan.
- **Openbare aankondigingen en persberichten**: Verspreiding van openbare documenten van de gemeenteraad, zoals agenda's, moties, amendementen, documenten van vergaderingen en besluiten.
- **Digitale platformen**: Gebruik van de website, sociale media-accounts en andere online kanalen om inwoners op de hoogte te houden van nieuws, evenementen en initiatieven van de raad.
- **Persoonlijke ontmoetingen en spreekuren**: Gelegenheid voor inwoners om rechtstreeks contact op te nemen met raadsleden tijdens spreekuren of bij persoonlijke ontmoetingen om vragen te stellen, problemen aan te kaarten of ideeën te delen.
- **Informatiebijeenkomsten**: Speciale evenementen georganiseerd door de raad om informatie te verstrekken over specifieke onderwerpen.

De gemeenteraad van Opmeer vindt de externe communicatie tussen raad en inwoner belangrijk. Raadscommunicatie vormt de burg tussen lokale overheden en de gemeenschap die zij vertegenwoordigen. Raadscommunicatie kan inwoners helpen bij het informeren over de rol en het functioneren van de gemeenteraad en welke besluiten de raad neemt.

Momenteel voldoet de gemeenteraad van Opmeer aan de minimale vereiste wettelijk taken op het gebied van externe communicatie. Denk hierbij aan het publiceren van de raadsagenda's en stukken van vergaderingen op de website en in de lokale krant. Maar uit het onderzoek voor dit visiedocument blijkt dat er de behoefte is om de relatie met inwoners en de externe communicatie naar inwoners toe te verbeteren en meer te gaan doen dan wat wettelijk vereist is.

Doelgroep(en)

De raadsleden vinden het belangrijk om te focussen op de leeftijdscategorie volwassenen (inwoners van 31 t/m 70 jaar), maar gaven aan dat uiteindelijk alle leeftijdscategorieën belangrijk zijn om op te richten op het gebied van externe communicatie en participatie.

De gemeenteraad vindt dat er per onderwerp gekeken moet worden voor welke doelgroep de boodschap bestemd is en dat vervolgens gekeken moet worden via welk communicatiemiddel deze boodschap verspreid moet worden. Hieronder wordt dit verder besproken.

Communicatiemiddelen

Communicatiemiddelen zijn verschillende hulpmiddelen die worden gebruikt om informatie over te brengen tussen zenders en ontvangers in een communicatieproces. Communicatiemiddelen zijn verschillende instrumenten, kanalen of platforms die worden gebruikt om informatie, ideeën, boodschappen, en gegevens over te brengen tussen mensen, groepen of organisaties. Deze middelen omvatten een verscheidenheid aan kanalen en platforms, variërend van traditionele methoden zoals vergaderingen en nieuwsbrieven tot meer moderne methoden zoals sociale media.

De gemeenteraad gebruikt momenteel de lokale huis-aan-huisbladen, de dorpsbladen, de website en maakt bij gelegenheid gebruik van de Facebook-pagina van de gemeente Opmeer.

Hieronder wordt per communicatiemiddel aangegeven wat de raad vindt.

Digitale communicatie

Sociale media

Een meerderheid van de raadsleden vindt het belangrijk dat de gemeenteraad gebruik maakt van sociale media. Sociale media is een verzamelnaam voor alle online platformen en kanalen die interactie tussen de gebruikers mogelijk maken. Voor dit visiedocument is gevraagd naar de visie op vier platformen, namelijk Instagram, Twitter, Facebook en LinkedIn.

Facebook

Een meerderheid van de raadsleden geven hun voorkeur aan Facebook. Zo blijkt uit het onderzoek dat de gemeenteraad Facebook een goed communicatiemiddel vinden om de leeftijdscategorie

volwassenen (inwoners van 31 t/m 70 jaar) te bereiken. Maar er zijn ook voorwaarden aan verbonden zoals dat er duidelijke regels moeten komen voor het gebruik van Facebook. Tijdens de fractiebezoeken gaven raadsleden aan dat zij het belangrijk vinden dat Facebook wordt gebruikt gezamenlijk met andere communicatiemiddelen, waaronder Instagram.

Instagram
Uit de resultaten van de enquête blijkt dat het gebruik van Instagram een meerderheid van de raad niet aan spreekt. In de fractiebezoeken hebben verschillende raadsleden daar een toelichting op gegeven. Zo gaven raadsleden aan dat Instagram wel gebruikt kan worden om de leeftijdscategorie jongeren/jongvolwassenen (18 t/m 30 jaar) te bereiken. Er werd een aantal keer geopperd dat Facebook en Instagram eventueel met elkaar gekoppeld kunnen worden, zodat één boodschap op beide platformen wordt gedeeld.

Twitter
Uit het onderzoek blijkt het gebruik van Twitter een meerderheid van de raad niet aan spreekt.

LinkedIn
De gemeenteraad geeft aan dat LinkedIn niet het gewenste communicatiemiddel is voor de externe raadscommunicatie.

Website gemeenteraad
De gemeenteraad vindt dat de website van de gemeenteraad (www.gemeenteraadopmeer.nl) goed vindbaar moet zijn. Daarnaast is een meerderheid van de gemeenteraad tevreden over de hoeveelheid informatie die te vinden is via de website.

De gemeenteraad is verdeeld over het online meekijken bij raadsvergaderingen. Op dit moment kunnen raadsvergadering alleen beluisterd worden en is er geen beeld. Uit de resultaten van de enquête blijkt dat een kleine meerderheid van de gemeenteraad voor het online meekijken is.

Tijdens de fractiebezoeken is dit onderwerp met elke fractie besproken. Daar werden meerdere kanttekeningen geplaatst over het gebruik van beeld. Zo blijkt dat raadsleden het een dure investering vinden, vragen ze zich af of het daadwerkelijk ertoe zal leiden dat meer mensen online naar de raadsvergaderingen gaan kijken en of het tot meer betrokkenheid zal leiden. Volgens deze raadsleden zullen inwoners die geïnteresseerd zijn in de vergaderingen naar de raadszaal komen, en maakt het geen verschil voor de mate van participatie of er dan ook beeld uitgezonden wordt.

Er werden ook argumenten voor een livestream met beeld besproken. Raadsleden geven aan dat zij het belangrijk vinden dat inwoners niet alleen mee kunnen luisteren, maar ook kunnen zien wat er gebeurd (o.a. gezichtsuitdrukkingen, lichaamstaal, dingen die buiten de microfoon om gezegd of gedaan worden). Dit zorgt voor meer transparantie, een belangrijk doel uit de Toekomstvisie van Opmeer. Daarnaast zorgt beeld (naast geluid) ervoor dat inwoners vergaderingen beter kunnen volgen, en daardoor het beter gaan begrijpen. Dit kan leiden tot meer betrokkenheid van inwoners bij de gemeenteraadsvergaderingen, wat mogelijk een positief effect kan hebben op de participatie van inwoners bij de gemeenteraad.

Schriftelijke communicatie
Uit de resultaten van de enquête blijkt dat de raadsleden het belangrijk vinden dat er informatie wordt gedeeld over de gemeenteraad in lokale kranten. De voorkeur gaat uit naar de lokale huis-aan-huis krant [2] en de dorpsbladen[3].

De gemeenteraad vindt het belangrijk om beeldmateriaal, zoals een visueel jaaroverzicht, te plaatsen in de lokale schriftelijke media. De raadsleden gaven aan dat beeldmateriaal ook gedeeld kan worden via sociale media kanalen. Ook de voorzitter van de raad vindt het gebruik van beeldmateriaal belangrijk.

Een meerderheid van de raad is tevreden met wat er momenteel in de lokale krant wordt geplaatst over de gemeenteraad, zoals de agenda's van raadsvergaderingen delen. De gemeenteraad vindt dat informatie doelgericht en met een begrijpelijke inhoud verspreid moet worden, in plaats van de hoeveelheid aan informatie te vergroten. Een voorbeeld daarvan kan zijn dat de agenda van de gemeenteraad niet alleen op de website en in de lokale kranten wordt gedeeld, maar ook via sociale media kanalen. Daarnaast vindt de raad dat de besluiten die de gemeenteraad neemt achteraf met inwoners gedeeld moeten worden. Ook de voorzitter van de raad onderschrijft het belang van de terugkoppeling naar inwoners over welke besluiten de gemeenteraad heeft genomen.

Doelstellingen

De gemeenteraad wil met raadscommunicatie bereiken dat: het draagvlak wordt vergroot, de zichtbaarheid van de gemeenteraad wordt vergroot en de betrokkenheid van inwoners bij de gemeenteraad wordt verbeterd.

Raadsleden vinden dat meer zichtbaarheid van de raad en meer betrokkenheid van inwoners uiteindelijk kan leiden tot meer draagvlak voor beleid bij inwoners. Draagvlak is de mate waarin mensen een bepaald beleid aanvaarden of steunen. Aangezien raadscommunicatie politiek neutraal is, zal raadscommunicatie nooit als boodschap hebben het aangenomen beleid te verdedigen of uit te leggen waarom een bepaalde beslissing is gevallen. De fracties uit de raad zijn daarvoor zelf verantwoordelijk.

Het is wel mogelijk dat meer zichtbaarheid van de gemeenteraad kan leiden tot meer draagvlak. De doelstelling van de raad is om met externe communicatie de zichtbaarheid van de raad te vergroten en de betrokkenheid van inwoners bij de raad te verbeteren.

[2] Onder de lokale huis-aan-huis krant kan 'De Kogge' worden verstaan. De Kogge is een huis-aan-huiskrant die wordt verspreid in de gemeente Opmeer.
[3] Onder de dorpsbladen kunnen de DVG en de dorpsparade worden verstaan. De DVG is een dorpsblad voor de dorpskernen in de gemeente Opmeer. De dorpsparade is een dorpsblad in de Weere.

Participatie

Communicatie hangt nauw samen met participatie. Communicatie is vaak de eerste stap om participatie van inwoners te stimuleren. Meer inzetten op communicatie kan een positief effect hebben op participatie.

Participatie kan op verschillende manieren worden gedefinieerd, maar in dit visiedocument wordt de volgende definitie gehanteerd: participatie wordt gedefinieerd als een proces waarbij individuen, groepen en/of organisaties invloed uitoefenen op, en controle delen over collectieve vraagstukken, beslissingen of diensten die hen aangaan. Er is pas sprake van participatie wanneer invloed en/of controle wordt overgedragen aan de participanten en als het vraagstuk voorbijgaat aan een individueel belang.

Participatie kan worden ingedeeld in verschillende treden, afhankelijk van de mate van betrokkenheid en invloed die individuen of groepen hebben bij besluitvormingsprocessen. Daarvoor wordt er gebruik gemaakt van een participatieladder.

Participatieladder

De participatieladder kan worden gebruikt om te bepalen hoe betrokken burgers zijn bij hun gemeente. In termen van de mate van invloed die burgers hebben op besluitvormingsprocessen, is de participatieladder een hulpmiddel om verschillende niveaus van burgerparticipatie te identificeren en te organiseren, van laag naar hoog. Elke trede vertegenwoordigt een grotere mate van betrokkenheid van burgers en de invloed op de besluitvorming.

Informeren

Informeren is het eerste niveau van participatie. De gemeenteraad verstrekt inwoners informatie over plannen, projecten of beleid, zonder dat er directe feedback van burgers wordt gevraagd of verwacht.

Raadplegen

Op het niveau raadplegen worden bijvoorbeeld publieke bijeenkomsten of forums gebruikt om de meningen van burgers te horen over specifieke projecten of plannen. Hoewel de meningen van inwoners invloed kunnen hebben, zijn besluitvormers niet verplicht deze meningen te volgen.

Adviseren

Bij adviseren worden de inwoners actief betrokken bij de planning en het beleid. Hoewel hun adviezen serieus worden genomen, hebben de besluitvormers het laatste woord.

Coproduceren

Op het niveau coproduceren werken inwoners en besluitvormers samen aan het ontwikkelen van plannen, projecten of beleid. Er is sprake van een partnerschap waarbij beide partijen invloed hebben op de uitkomsten.

Meebeslissen

Meebeslissen is het hoogste niveau van participatie. Hier hebben inwoners directe betrokkenheid bij het nemen van beslissingen. Dit kan worden bereikt door middel van formele systemen zoals burgerjury's of referenda, waarbij de beslissingen van burger bindend zijn voor de organisatie.

Afbeelding 1: De participatieladder

Zoals hierboven is genoemd zijn er verschillende vormen van participatie, en dus ook verschillende voorbeelden van participatie. Een voorbeeld van participatie van inwoners bij de gemeenteraad op de trede van 'raadplegen' is het inspreekrecht. Inwoners hebben de mogelijkheid om in te spreken tijdens een oordeelsvormende en besluitvormende raadsvergadering. Dit geeft inwoners de kans om hun stem te laten horen en hun standpunten te delen over actuele kwesties. Hoewel raadsleden de mening van inwoners mee kunnen nemen in hun afweging, nemen ze uiteindelijk zelf een besluit.

Een ander voorbeeld wat zich een stap hoger op de participatieladder bevindt, namelijk 'adviseren', is een rondetafelgesprek. Een rondetafelgesprek is een publieke bijeenkomst waarin inwoners de kans krijgen om rechtstreeks met gemeenteraadsleden in gesprek te gaan over een onderwerp en hen te adviseren. Dit advies nemen raadsleden vervolgens serieus mee in hun afweging over het nog te nemen besluit.

Visie op participatie

De gemeenteraad van Opmeer bevindt zich momenteel op de trede ‘informeren’ en in sommige gevallen op de trede ‘raadplegen’. De inwoners van Opmeer worden geïnformeerd via de verschillende communicatiemiddelen. Inwoners hebben ook de mogelijkheid om in te spreken tijdens oordeelsvormende en besluitvormende raadsvergaderingen.

Raadsleden vinden de participatie van inwoners van belang voor de gemeenteraad. Zo vinden ze dat de gemeenteraad zelf initiatief moet nemen op het gebied van participatie en investeert in de relatie met inwoners. Transparantie, toegankelijkheid en begrijpelijkheid zijn daarbij belangrijke kernbegrippen.

De gemeenteraad vindt dat de participatie op de trede ‘informeren’ verbeterd kan worden, met een duidelijke en doelgerichte informatievoorziening. Daarnaast wil de gemeenteraad investeren in de trede ‘raadplegen’ en waar mogelijk de trede ‘adviseren’. Bij deze treden wordt ook door de gemeenteraad kanttekeningen geplaatst over de uitvoering en haalbaarheid, maar de gemeenteraad staat positief tegenover verschillende initiatieven die als doel hebben om uitleg te geven over het politieke besluitvormingsproces of waar inwoners direct in gesprek kunnen met raadsleden.

De volgende initiatieven zijn aangedragen en/of besproken:

- raadslid in de klas;
- kletscafés;
- inloopspreekuren;
- aanwezig zijn op jaarmarkten;
- rondetafelgesprekken;
- toegankelijker maken van fractievergaderingen voor inwoners;
- in gesprek met de dorpsraden;
- samenwerken met jongerenverenigingen als Pardoes en Argos.

Conclusie

De gemeenteraad wil met de raadscommunicatie de zichtbaarheid van de raad vergroten en meer betrokkenheid van inwoners bij de raad creëren. Alle activiteiten op het gebied van raadscommunicatie dienen bij te dragen aan het behalen van deze doelstellingen.

De gemeenteraad wil focussen op de doelgroep volwassenen, maar alle leeftijdscategorieën verdienen aandacht. De raad vindt dat per onderwerp gekeken moet worden voor welke doelgroep de boodschap van belang is, en via welk communicatiemiddel deze boodschap het beste verspreid kan worden. De gemeenteraad staat positief tegenover het gebruik van verschillende communicatiemiddelen, zoals Facebook, Instagram, lokale huis-aan-huis kranten en dorpsbladen.

De raad is verdeeld over of het mogelijk moet zijn om niet alleen mee te luisteren bij vergaderingen, maar ook mee te kijken. Een deel vindt dit een positieve ontwikkeling, die bij zou dragen aan de transparantie, toegankelijkheid en begrijpelijkheid van het besluitvormingsproces. Een ander deel van de raad vindt het een dure investering en verwacht dat het weinig tot niets oplevert om meer betrokkenheid bij de gemeenteraad te creëren.

De gemeenteraad vindt dat er geïnvesteerd moet worden om de trede ‘informeren’ van de participatieladder te verbeteren. Daarnaast staat de raad ook positief tegenover ideeën die bijdragen aan de participatie op de treden van ‘raadplegen’ en ‘adviseren’, zoals kletscafés, raadslid in de klas, rondetafelgesprekken en inwoners die aansluiten bij fractievergaderingen.

Aanbevelingen

Uit het onderzoek is gebleken dat de gemeenteraad de externe communicatie en participatie wil verbeteren. Daarom wordt aanbevolen om een communicatiestrategie/uitvoeringsplan op te stellen. Daarin wordt beschreven hoe de communicatiedoelen worden behaald en de verschillende communicatiemiddelen effectief worden ingezet om die doelen te bereiken. Dit is van belang om per onderwerp te kijken voor welke doelgroep de boodschap van belang is, en via welke communicatiemiddelen deze boodschap het beste verspreid kan worden. Daarnaast geeft een communicatiestrategie inzicht in de capaciteit van de griffie die nodig is om de communicatiedoelen te behalen en kunnen er duidelijke afspraken gemaakt worden met de afdeling communicatie.

Met betrekking tot participatie wordt er aanbevolen om in te zetten op de treden ‘informeren’ (via een communicatiestrategie) en ‘raadplegen’ van de participatieladder. De uitwerking van de inzet op de trede ‘raadplegen’ kan mee worden genomen bij het opstellen van het griffieplan 2025.

Als laatste wordt er aanbevolen om volgend jaar een vervolgonderzoek te doen. Dit vervolgonderzoek kan meegenomen worden in het nog op te stellen griffieplan 2025. Dit vervolgonderzoek richt zich op inwoners: wat vinden zij van de huidige informatievoorziening? Waar hebben zij behoefte aan?